

ข้อบังคับคุรุสภา

ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ

พ.ศ. ๒๕๖๘

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษเป็นการเฉพาะ เพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ มีสมรรถนะทางวิชาชีพสอดคล้องกับบริบทความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องับวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๑) (๑๑) (๑๒) และมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๖ ประกอบกับมติคณะกรรมการคุรุสภา ในการประชุมครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๘ โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงออกข้อบังคับคุรุสภาไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ พ.ศ. ๒๕๖๘”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในข้อบังคับนี้

“การศึกษาพิเศษ” หมายความว่า การศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

“ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ” หมายความว่า ผู้เรียนที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายลักษณะร่วมกัน ดังนี้

(๑) ผู้เรียนที่มีภาวะบกพร่อง หมายความว่า ผู้เรียนที่มีข้อจำกัดทางร่างกาย สุขภาพ จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา การสื่อสาร การเรียนรู้ ที่เป็นอุปสรรค และหรือต้องการความหลากหลายในการรับบริการทางการศึกษา

(๒) ผู้เรียนที่ด้อยโอกาส หมายความว่า ผู้เรียนที่อยู่ในสภาวะยากลำบากมีชีวิตความเป็นอยู่ต่ำกว่าบุคคลทั่วไป ขาดโอกาสทางการศึกษา จากสภาวะทางภูมิศาสตร์ เชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา เศรษฐฐานะ ส่งผลให้มีภาวะบกพร่องหรือร่วมกับมีภาวะบกพร่อง จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัย และสามารถบรรลุถึงศักยภาพขั้นสูงสุดได้

(๓) ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ หมายความว่า ผู้เรียนที่แสดงออกซึ่งความสามารถหรือศักยภาพอันโดดเด่นในด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้านเป็นที่ประจักษ์ เมื่อเปรียบเทียบกับผู้เรียนอื่นที่มีอายุระดับเดียวกัน และสามารถพัฒนาสู่ความเป็นเลิศของแต่ละบุคคลได้

“ครูการศึกษาพิเศษ” หมายความว่า บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักด้านการให้การศึกษาหรือจัดประสบการณ์เรียนรู้ สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ วิทยาลัย หน่วยงานการศึกษา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือ มีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

“หน่วยงานการศึกษา” หมายความว่า หน่วยงานที่จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษ

“มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา” หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพ ที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตาม ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน

“มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ” หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้และ ประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ รวมทั้ง ผู้ต้องการประกอบวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ ต้องมีเพียงพอที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้

“มาตรฐานการปฏิบัติงาน” หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ หรือการแสดงพฤติกรรม การปฏิบัติงานและการพัฒนางาน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ รวมทั้งผู้ต้องการประกอบ วิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ ต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมทั้งต้องฝึกฝนพัฒนาตนเอง ให้มีทักษะ หรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

“มาตรฐานการปฏิบัติตน” หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับจรรยาบรรณของวิชาชีพ ที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา รวมทั้ง ผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องยึดถือปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม อันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

ข้อ ๔ มาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน ตามที่กำหนดในข้อบังคับนี้

ข้อ ๕ ผู้ประกอบวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ ต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

(๑) ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาพิเศษ หรือเทียบเท่าที่คุรุสภารับรอง

(๒) ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาที่คุรุสภารับรอง และผ่านการอบรมที่คณะกรรมการ มาตรฐานวิชาชีพพิจารณาแล้วเห็นว่าเหมาะสมที่จะประกอบวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ

(๓) ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และผ่านการอบรมที่คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพพิจารณาแล้ว เห็นว่าเหมาะสมที่จะประกอบวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ

ข้อ ๖ ผู้ประกอบวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ ต้องมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

(ก) มาตรฐานความรู้ครูการศึกษาพิเศษ ต้องมีความรอบรู้และเข้าใจในเรื่อง ดังต่อไปนี้

(๑) การเปลี่ยนแปลงบริบทของโลก และสังคม แนวคิดของการจัดการศึกษาพิเศษ และแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(๒) จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาการให้คำปรึกษา และจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยคำนึงถึงสุขภาวะทางกายและจิตของผู้เรียนแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ

(๓) เนื้อหาที่สอน หลักสูตรการจัดการศึกษาพิเศษ ศาสตร์การสอน การพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ การสอนซ่อมเสริม เทคโนโลยีดิจิทัลและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

(๔) การวัด ประเมินผลการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

(๕) การใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา และการศึกษาพิเศษ

(๖) การออกแบบ และการดำเนินการเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ

(ข) มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ

ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษา เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนดดังนี้

(๑) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียน

(๒) การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาหรือหน่วยงานการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ทั้งนี้ สาระความรู้ และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ ตามมาตรฐานความรู้ครูการศึกษาพิเศษ และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด

ข้อ ๗ มาตรฐานการปฏิบัติงาน ผู้ประกอบวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังนี้

(ก) การปฏิบัติหน้าที่ครู

(๑) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู เคารพในวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ

(๒) ส่งเสริมพัฒนาการ การเรียนรู้ เอาใจใส่ และยอมรับความหลากหลายของผู้เรียน และมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนทุกคนอย่างเสมอภาค

(๓) สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเข้าใจ ยอมรับ และเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถดำรงชีวิตอย่างอิสระในสังคมอย่างมีความหมาย

(๔) ใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเองในด้านสุขภาพกาย ใจ และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ ด้วยกระบวนการคิด การปฏิบัติ และการใช้สื่อ อุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีที่ทันสมัย

(๕) ประพฤติปฏิบัติหน้าที่ครูการศึกษาพิเศษด้วยความเคารพตนเอง และผู้อื่น เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นพลเมืองดี

(ข) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

(๑) มีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมหลักสูตรสถานศึกษา และสามารถพัฒนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan : IEP) บนพื้นฐานของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

(๒) คัดกรอง ออกแบบ พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล

(๓) จัดกิจกรรมการเรียนรู้และให้ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน โดยคำนึงถึงสุขภาวะและความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน

(๔) ติดตาม กำกับ ดูแล ช่วยเหลือ และประสานงาน เพื่อส่งต่อผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างเป็นระบบ

(๕) วิจัย สร้างนวัตกรรม ประเมินและเลือกใช้เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

(๖) วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ประเมินผลการจัดการศึกษาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และแผนการจัดการเรียนรู้

(๗) ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ เพื่อนร่วมงาน ครอบครัวผู้เรียน ทีมสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง และบุคคลหลากหลายอาชีพในชุมชนที่มีบทบาทในการร่วมส่งเสริมผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพ

(๘) บูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

(๙) เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน บนพื้นฐานของหลักการ และข้อจำกัดสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

(ค) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ครอบครัวของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและผู้เรียนอื่น ชุมชน ฝ่ายต่าง ๆ ในสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และทีมสหวิชาชีพ

(๑) ให้ความรู้ความเข้าใจ สร้างความสัมพันธ์ และส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ปกครอง และฝ่ายต่าง ๆ ในสถานศึกษาและหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา และแก้ปัญหาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

(๒) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครอง ฝ่ายต่าง ๆ ในสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชน และทีมสหวิชาชีพ เพื่อเสริมพลังในการสนับสนุนและส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

(๓) ศึกษา เข้าถึงบริบทของชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยส่งเสริมให้ชุมชนเข้าใจและให้ความสำคัญผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

(๔) ส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อ ๘ มาตรฐานการปฏิบัติตน ผู้ประกอบวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติตนตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖

ข้อ ๙ ข้อบังคับนี้ไม่กระทบสิทธิและหน้าที่ของผู้ได้รับและผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูที่ใช้มาตรฐานวิชาชีพตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ ๑๐ ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา หรือเทียบเท่าที่คุรุสภารับรองตามมาตรฐานวิชาชีพ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม สามารถใช้คุณสมบัติดังกล่าวในการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูได้ตามที่กำหนดในข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๖๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ ๑๑ ให้สถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยที่ยังปรับปรุงหลักสูตรไม่แล้วเสร็จตามข้อบังคับนี้ ยังคงใช้หลักสูตรตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติมไปพลางก่อน ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสามปีหลังจากวันที่ข้อบังคับนี้ใช้บังคับ

ข้อ ๑๒ ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา หรือเทียบเท่าที่คุรุสภารับรองตามมาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษสามารถใช้คุณสมบัติดังกล่าวในการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษได้ตามที่กำหนดในข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๖๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ ๑๓ ให้ประธานกรรมการคุรุสภารักษาการตามข้อบังคับนี้ มีอำนาจตีความและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อบังคับนี้ โดยคำวินิจฉัยดังกล่าวให้ถือเป็นที่สุด

ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๘

ศาสตราจารย์ณัฏฐ์ ภิญโญสินวัฒน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ประธานกรรมการคุรุสภา